

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Шнирков О.І.

д.е.н., професор, завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, координатор Центру досконалості Жана Моне

Поєднання вірогідності та наслідків виникнення несприятливих подій у широкому сенсі визначають зміст будь-якого ризику. Таке широке трактування ризику визначає можливість його прояву у всіх сторонах діяльності людини, розвитку природи та ,зрозуміло, взаємодії людини та природи. Як об'єктивно-суб'єктивна категорія, ризик у міжнародних економічних відносинах означає можливість появи в економічних відносинах суб'єктів різних країн становища, яке може призвести до негативних наслідків для їх учасників.

Класифікація ризиків розвитку міжнародних економічних відносин передбачає визначення критеріїв їх ідентифікації, а саме - об'єкту, суб'єкту, джерел виникнення, форм прояву негативних наслідків. Фактори виникнення ризиків у сфері міжнародних економічних відносин можуть бути об'єднані у дві групи – загальні (економічні та неекономічні) та специфічні. Загальні фактори впливають на всі сфери розвитку країн, світову економіку у цілому, отже і на економічні відносин країн, а специфічні джерела формують передумови ризиків безпосередньо для міжнародних економічних відносин. Специфічні джерела і фактори ризиків для міжнародних економічних відносин можуть бути класифіковані за: основними формами прояву економічних відносин між країнами (у міжнародній торгівлі товарами, послугами, капіталообміні, міграції робочої сили, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносинах, міжнародній економічній інтеграції, науково-технічному обміні), сферами та масштабами (глобальні, міжрегіональні, регіональні, субрегіональні, двосторонні, окремі країни, галузеві, корпоративні), суб'єктами (окремі виробники та споживачі, національні економіки, глобальні та регіональні мережі створення доданої вартості, інтеграційні об'єднання, світова економіка у цілому, видами негативних наслідків та втрат (зменшення об'ємів виробництва фірм, галузей та сфер, національних економік у цілому, групи країн, світового валового продукту, які пов'язані із зовнішньоекономічною сферою; зменшення доходів суб'єктів у зовнішньоекономічних секторах; скорочення обсягів міжнародного обміну факторами виробництва; незбалансованість міжнародного обміну факторами виробництва; погіршення конкурентних позицій компаній, національного іміджу та брендів на світових ринках тощо).

Найбільш авторитетні світові дослідження ризиків у сфері глобального бізнесу за 2010-2020рр. ідентифікують перш за все загальні ризики розвитку міжнародних економічних відносин у цілому [1-9].

До загальних економічних ризиків у другій декаді ХХІ ст. віднесено:

- повільне зростання світової економіки;
- обвал фондових ринків;
- тривале економічне падіння у КНР;
- корпоративні борги у США; репутаційні втрати бренду; надмірне регулювання економіки; монетарна політика центральних банків провідних економік; - зниження темпів економічного зростання в країнах з ринками, що виникають;
- цінова волатильність на ринках активів та фінансових ринках; дефляція;
- некерована інфляція, безробіття; повільне зростання світової економіки.

Економічні Екологічні Соціальні Гео економічні Технологічні:

- глобальне потепління;
- урагани, повені, засухи;
- втрата, біорізноманіття;
- землетруси;
- соціальна нестабільність;
- продовольча криза;
- інфекційні хвороби та пандемії;
- криза водопостачання;
- міжнародні конфлікти;
- невдале управління в окремих країнах;
- невдала глобальна політика;
- зменшення можливості міжнародної спільноти щодо врегулювання регіональних конфліктів;
- зброя масового враження;
- політична нестабільність;
- тероризм.
- кібератаки;
- збої у розвитку критичної інфраструктури;
- шахрайство та крадіжки даних;
- побічні ефекти технологічного розвитку.

За останню декаду ХХІ століття до специфічних ризиків власне міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу можна віднести наступні ризики).

Специфічні ризики розвитку міжнародних економічних відносин у другій декаді ХХІ ст.

- **Міжнародна торгівля товарами та послугами** (протекціонізм у торгівлі; торгівельні суперечки та війни; ціновий шок на енергоринках; незаконна міжнародна торгівля; швидкі та суттєві кон'юнктурні зміни на міжнародних ринках; посилення конкуренції на глобальних ринках; параліч механізму врегулювання суперечок в СОТ; односторонні торгівельні бар'єри та відступи від зобов'язань в СОТ; виклики для реалізації та збереження принципу спеціального та диференційованого режиму торгівлі для країн, що розвиваються)
- **Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини** (високий рівень зовнішньої заборгованості країн та корпорацій; кризові явища зони євро; волатильність валютних курсів; зростання курсу долара США).
- **Міжнародні інвестиції** (протекціонізм в інвестиціях; обвал міжнародних фондових ринків).
- **Міжнародна міграція робочої сили** (масштабна неконтрольована міжнародна міграція; примусова міжнародна міграція; дефіцит кваліфікованих робочої сили).
- **Міжнародна економічна інтеграція** (Брексіт; перегляд Угоди НАФТА; де глобалізація).

*складено автором за : [1-9].

Таким чином, ідентифікація загальних та специфічних ризиків розвитку міжнародних економічних відносин є основою та першим кроком у формуванні корпоративних, галузевих, на рівні окремих країн, регіональних та глобальних систем управління ризиками міжнародного руху факторів виробництва, які структурно також включають аналіз джерел виникнення ризиків, оцінку ймовірності їх настання, визначення обсягів можливих втрат, вибір та застосування механізмів попередження та нейтралізації негативних наслідків у сфері економічних відносин країн.

Список використаних джерел:

1. https://www.un.org/development/desa/dpad/wpcontent/uploads/sites/45/WESP2020_FullReport.pdf
2. <https://www.imf.org/en/publications/weo>
3. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risk_Report_2020.pdf
4. <https://www.pwc.com/gx/en/services/advisory/consulting/risk/top-risks-series.html>
до кадрpiml
5. <https://theonebrief.com/2019s-top-10-risks-new-risks-emerge-established-risks-evolve/>
6. https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Global_risks_2019.pdf?mkt_tok=eyJpIjoiTIRZeE5qUTFPRGcxTIRkaSIsInQiOiJDd2lQU2h0RmJOOVZV TzNObmVhMlpwdDhhTHpkRGMZE1TaGhTSIJEXC
7. <https://www.riskenbusiness.nl/nieuws/risks/cambridge-global-risk-outlook-2020-schade-door-natuurrampen-en-andere-calamiteiten-kunnen-in-2020-verder-oplopen-tot-584-miljard/>

8. <https://www.dnb.co.uk/perspectives/finance-credit-risk/quarterly-global-business-risk-report.html?serv=UPPCFOHP323204>
9. https://www.z-punkt.de/uploads/files/109/the_economic_risks_of_globalization.pdf